

Nr 241.

Godkänd av första kammaren den 25 maj 1935.

Godkänd av andra kammaren den 25 maj 1935.

Riksdagens skrivelse till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående lönetursberäkning för vissa lärare jämte en i ämnet väckt motion.

(Statsutskottets utlåtande nr 108.)

Till Konungen.

1:o) **Lönetursberäkning för svenska utlandslektorer.** I en till riksdagen avlåten, den 15 februari 1935 dagtecknad proposition (nr 107) har Kungl. Maj:t (punkt 1 av det propositionen bilagda utdraget av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för nämnda dag) föreslagit riksdagen medgiva, att lektor och adjunkt vid allmänt läroverk, högre lärarinneseminariet och statens folkskoleseminarier må äga att enligt de närmare villkor, som av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall bestämmas, för åtnjutande av ålderstillägg tillgodoräkna sig den tid han i egenskap av svensk lektor tjänstgjort vid utländskt universitet.

Riksdagen vill till en början uttala sin anslutning till vad i statsrådsprotokollet anförts rörande behovet av en bättre ordning beträffande de svenska lektoraten i utlandet. Särskilt vill riksdagen framhålla önskvärdheten av att dessa befattningar besättas med så väl kvalificerade innehavare som möjligt ävensom att tillsättandet — som för närvarande i regel sker av vederbörande utländska universitetsmyndigheter efter inofficiella förslag eller privata förfrågningar i Sverige — i så måtto ställas under svensk ledning och kontroll, att åt någon svensk myndighet beredes inflytande vid kandidatnomineringen. Riksdagen vill tillika uttala den förhoppningen, att de fortsatta överväganden av här förevarande frågor, vilka av ministern för utrikes ärendena och chefen för ecklesiastikdepartementet ställts i utsikt, med det snaraste må kunna leda till resultat i av riksdagen antydd riktning.

Vad vidare beträffar förslaget om rätt till lönetursberäkning för de svenska utlandslektorerna efter förvärvande av svensk läroverkslärar-

tjänst finner riksdagen de härför anförda skälen övertygande och vill på grund härav i princip bifalla detsamma.

Riksdagen har emellertid icke kunnat undgå att finna, att här förevarande befattningshavare vid ett bifall till Kungl. Maj:ts förslag skulle kunna komma i en exempelvis i förhållande till docenterna vid de svenska universiteten och högskolorna — med vilkas tjänstgöring den utländska lektorstjänstgöringen närmast torde kunna jämföras — väl gynnad ställning.

I detta hänseende vill riksdagen erinra, att enligt kungörelsen den 23 maj 1919 (nr 300) angående lönetursberäkning för docenter vid statsuniversiteten samt Stockholms och Göteborgs högskolor samtliga docenter inom teologiska och filosofiska fakulteterna vid universiteten i Uppsala och Lund ävensom samtliga docenter vid Stockholms och Göteborgs högskolor inom läroombåde, motsvarande teologisk och filosofisk fakultet vid universiteten, äga att för åtnjutande av ålderstillägg såsom lärare vid allmänt läroverk, högre lärarinneseminarier eller folkskoleseminarierna räkna sig till godo den tid, *dock ej utöver tre år*, de vid något av nämnda universitet eller högskolor med nit och skicklighet deltagit i undervisningen. Riksdagen vill vidare erinra, att riksdagen i skrivelse nr 238 anmält, att riksdagen bifallit Kungl. Maj:ts i proposition nr 103 framlagda förslag, att professorn vid universitetet i Uppsala G. Rudberg må för erhållande av ålderstillägg tillgodoräkna sig den tid *utöver tre år*, under vilken han före tillträddandet av sin nuvarande befattning innehaft professur i Oslo.

Med hänsyn därtill, att de svenska utlandslektorernas tjänstgöring är och även för framtiden kan antagas bli av mycket omväxlande art och omfattning, har riksdagen icke funnit sig böra motsätta sig att, på sätt i propositionen föreslagits, bemyndiga Kungl. Maj:t att i varje särskilt fall bestämma rätten för åtnjutande av ålderstillägg. Riksdagen utgår emellertid härvid från att de av riksdagen i det föregående angivna synpunkterna vinna beaktande, så att icke utlandslektorerna i här förevarande hänseende erhålla en förmånligare ställning, än som med hänsyn till närmast jämförliga befattningshavare vid svenska universitet och högskolor kan anses rimligt.

I anslutning till vad sålunda anförts får riksdagen anmäla, att riksdagen medgivit, att lektor och adjunkt vid allmänt läroverk, högre lärarinneseminarier och statens folkskoleseminarier må äga att enligt de närmare villkor, som av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall och under iakttagande av vad riksdagen i det föregående anført bestämmas, för åtnjutande av ålderstillägg tillgodoräkna sig den tid han i egenskap av svensk lektor tjänstgjort vid utländskt universitet.

2:o) **Lönetursrätt oaktat avbrott i tjänstgöringen.** Kungl. Maj:t har (punkt 2) föreslagit riksdagen att

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att, utan hinder av föreskrifterna i kungörelsen den 15 juni 1922 (nr 373) med ändrade bestämmelser angående ålderstillägg för civila befattningshavare i statens tjänst, medgiva sådan lärare vid statens under skolöverstyrelsens inseende ställda läroanstalter, vilken före den 1 juli 1932 åtnjutit tjänstledighet under högst ett år för studier, rätt att oaktat det sålunda genom ledigheten uppkomna avbrottet i anställningen för ålderstillägg tillgodoräkna sin före avbrottet fullgjorda tjänstgöring i statens tjänst, i den mån densamma varit av beskaffenhet att eljest hava fått för ändamålet tillgodoräknas honom; skolande vad sålunda föreslås äga tillämpning från och med den 1 juli 1932;

dels ock medgiva, att den omständigheten, att adjunkten vid högre allmänna läroverket i Luleå Ivan Viking Holmgren, adjunkten vid högre allmänna läroverket i Skara Enoch Ljunggren samt adjunkten vid Katarina realskola i Stockholm Tor Alfred Harry Alm icke kunnat beredas lärarförordnanden, Holmgren och Ljunggren under tiden från och med höstterminens början till den 3 september 1928, respektive den 1 september 1925 samt Alm under tiden från och med vårterminens början till den 1 februari 1915, icke må utesluta rätt för dem att — med tillämpning i vederbörliga delar av de i kungörelsen den 28 juli 1932 (nr 379) angivna grunder — för erhållande av ålderstillägg räkna sig tillgodo sådan tjänstgöring i statens tjänst, som fullgjorts före omförmälda avbrott i deras anställning.

Riksdagen har icke funnit anledning till erinran mot den föreslagna övergångsordningen, enligt vilken Kungl. Maj:t skulle erhålla bemyndigande medgiva sådan lärare vid statens under skolöverstyrelsens inseende ställda läroanstalter, vilken före den 1 juli 1932 — d. v. s. den tidpunkt, från vilken särskilda bestämmelser angående avbrott i sådan anställning, varom här är fråga, trädde i kraft — åtnjutit tjänstledighet under högst ett år för studier, rätt att oaktat det sålunda genom ledigheten uppkomna avbrottet i anställningen för ålderstillägg tillgodoräkna sin före avbrottet fullgjorda tjänstgöring i statens tjänst, i den mån densamma varit av beskaffenhet att eljest hava fått för ändamålet tillgodoräknas honom. Såsom departementschefen framhållit, torde det vara anledning att antaga, att berörda medgivande skall komma att gälla allenast ett mindre antal fall liksom ock att dess betydelse i statsfinansiellt hänseende skall bliva skäligen ringa.

Vad beträffar de i statsrådsprotokollet omförmälda framställningarna om rätt till lönetursberäkning oaktat avbrott i tjänstgöring på grund av att förordnande icke erhållits i omedelbar följd med ett tidigare, vill riksdagen framhålla följande. De i berörda framställningar angivna svårigheterna synas, på sätt lönenämnden framhållit, närmast vara att hänföra till den säregna anställningsform, som tillämpas i fråga om de statsanställda icke-ordinarie lärarna. Såsom departementschefen erinrat, är

denna fråga för närvarande föremål för närmare utredning, och torde frågan om en generell lösning av hithörande spörsmål kunna upptagas till prövning först när resultatet av berörda utredning föreligger. Då emellertid ett bifall till de av adjunkterna Holmgren, Ljunggren och Alm gjorda framställningarna, vilka riksdagen funnit behjärtansvärda, icke synes kunna föregripa det resultat, vartill sagda utredning kan komma, finner sig riksdagen böra bifalla Kungl. Maj:ts förslag även i denna del.

I anslutning till vad sålunda anförts får riksdagen anmäla, att riksdagen dels bemyndigat Kungl. Maj:t att, utan hinder av föreskrifterna i kungörelsen den 15 juni 1922 (nr 373) med ändrade bestämmelser angående ålderstillägg för civila befattningshavare i statens tjänst, medgiva sådan lärare vid statens under skolöverstyrelsens inseende ställda läroanstalter, vilken före den 1 juli 1932 åtnjutit tjänstledighet under högst ett år för studier, rätt att oaktat det sålunda genom ledigheten uppkomna avbrottet i anställningen för ålderstillägg tillgodoräkna sin före avbrottet fullgjorda tjänstgöring i statens tjänst, i den mån densamma varit av beskaffenhet att eljest hava fått för ändamålet tillgodoräknas honom; skolande vad sålunda beslutats äga tillämpning från och med den 1 juli 1932;

dels ock medgivit, att den omständigheten, att adjunkten vid högre allmänna läroverket i Luleå Ivan Viking Holmgren, adjunkten vid högre allmänna läroverket i Skara Enoch Ljunggren samt adjunkten vid Katarina realskola i Stockholm Tor Alfred Harry Alm icke kunnat beredas lärarförordnanden, Holmgren och Ljunggren under tiden från och med höstterminens början till den 3 september 1928, respektive den 1 september 1925 samt Alm under tiden från och med vårterminens början till den 1 februari 1915, icke må utesluta rätt för dem att — med tillämpning i vederbörliga delar av de i kungörelsen den 28 juli 1932 (nr 379) angivna grunder — för erhållande av ålderstillägg räkna sig tillgodo sådan tjänstgöring i statens tjänst, som fullgjorts före omförmälda avbrott i deras anställning.

3:o) **Rätt att för lönetur tillgodoräkna tjänstgöring vid kommunala skolor.** Kungl. Maj:t har (punkt 3) föreslagit riksdagen medgiva, att adjunkten vid högre allmänna läroverket för gossar i Hälsingborg Joel Wulff Fürstenberg må för uppflyttning i lönegrad tillgodoräkna den tid, varunder han å kommunens stat tjänstgjort såsom extra lärare vid högre allmänna läroverket i Ystad.

I likhet med departementschefen finner riksdagen, att de av departementschefen under här förevarande punkt inledningsvis omförmälda framställningarna om rätt att för ålderstillägg tillgodoräkna tjänstgöring vid kommunala och enskilda skolor icke nu böra föranleda någon statsmakternas åtgärd, då ett bifall till sagda framställningar torde kunna innebära ett föregripande av pågående utredning i ämnet.

Vad härefter beträffar den av departementschefen redan nu till behandling upptagna framställningen av adjunkten Fürstenberg vill riksdagen framhålla följande:

Vid flera av de tidigare kommunala gymnasierna eller gymnasielinjerna utgingo till de vid dem anställda extralärarna särskilda lönetillägg, vilka bland annat måste hava ansetts innebära en kompensation för den förlust i lönetursberäkning, som en anställning vid nämnda gymnasier eller gymnasielinjer medförde. Enligt vad riksdagens vederbörande utskott inhämtat, hava dylika lönetillägg jämväl i viss utsträckning utgått till de kommunalt avlönade icke-ordinarie ämneslärarna vid högre allmänna läroverket i Ystad. Av nämnda utskott gjorda undersökningar synas emellertid giva vid handen, att Fürstenberg av någon anledning icke kommit i åtnjutande av dylikt lönetillägg. Detta förhållande synes riksdagen styrka vad rektor vid högre allmänna läroverket i Ystad anfört därom, att Fürstenberg icke haft anledning misstänka, att han icke hade samma rättigheter som om han varit anställd i statens tjänst. Vidare var Fürstenbergs tjänstgöring under den tid, varom nu är fråga, förlagd till realskolan, alltså till statens läroverk. Nu angivna omständigheter finner riksdagen i likhet med departementschefen vara av den beskaffenhet, att ett ställningstagande till framställningen redan nu icke kan anses föregripa den pågående utredningen på förevarande område. Med hänsyn till nu angivna särskilda förhållanden finner riksdagen sig därför kunna bifalla här förevarande framställning.

Riksdagen får alltså anmäla, att riksdagen medgivit, att adjunkten vid högre allmänna läroverket för gossar i Hälsingborg Joel Wulff Fürstenberg må för uppflyttning i lönegrad tillgodoräkna den tid, varunder han å kommunens stat tjänstgjort såsom extra lärare vid högre allmänna läroverket i Ystad.

4:o) **Rätt att för lönetursberäkning vid tekniskt läroverk tillgodoräkna docenttjänstgöring vid statsuniversiteten samt Stockholms och Göteborgs högskolor.** Beträffande Kungl. Maj:ts under punkten 4 gjorda framställning angående rätt att för lönetursberäkning vid tekniskt läroverk tillgodoräkna docenttjänstgöring vid statsuniversiteten samt Stockholms och Göteborgs högskolor får riksdagen anmäla, att riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag, beslutat, att vad i kungörelsen den 23 maj 1919 angående lönetursberäkning för docenter vid statsuniversiteten samt Stockholms och Göteborgs högskolor föreskrivits beträffande lärare vid allmänt läroverk, högre lärarinneseminariet och folkskoleseminarium skall äga motsvarande tillämpning jämväl å lärare vid tekniskt läroverk.

5:o) **Rätt för vissa småskollärarinnor att för lönetursberäkning tillgodoräkna tjänstgöring vid privatläroverk.** Kungl. Maj:t har (punkt 5) föreslagit riksdagen medgiva,

dels att nedannämnda småskollärarynnor må äga att — utan hinder av föreskrifterna i kungörelsen den 29 april 1932 (nr 96) om tjänstårsberäkning för småskollärarynnor, som varit anställda vid privatläroverkens förberedande klasser — för uppflyttning i lönegrad tillgodoräkna sig,

småskollärarynnan vid Stockholms stads folkskolor Estrid Gurli Maria Linder tio år av den tid, hon tjänstgjort såsom lärarinna i förberedande klasser vid Brummerska skolan och Sofi Almquists samskola i Stockholm, småskollärarynnan vid Stockholms stads folkskolor Ingeborg Laura Barbara Löfgren fem år av den tid, hon tjänstgjort såsom lärarinna i förberedande klasser vid Sofi Almquists samskola i Stockholm, samt

småskollärarynnan i Umeå stads skoldistrikt Gerda Karolina Bergman sex och ett halvt år av den tid, hon tjänstgjort såsom lärarinna i förberedande klasser vid Skara högre flickskola och Umeå elementarläroverk för flickor;

dels ock att småskollärarynnan i Arvika stads skoldistrikt Stina Amalia Lidström må äga att — med tillämpning av föreskrifterna i kungörelsen den 29 april 1932 (nr 95) angående rätt för ämneslärarinna vid allmänt läroverk att för lönetur tillgodoräkna sig tjänstgöring vid statsunderstödd enskild läroanstalt — för uppflyttning i lönegrad tillgodoräkna sig nio år av den tid, hon tjänstgjort såsom lärarinna vid Arvika elementarskola för flickor.

Då riksdagen finner billighetsskäl tala för bifall till de föreliggande framställningarna och då vidare ett dylikt bifall icke torde kunna medföra några mera kännbara konsekvenser av ekonomisk art för statsverket, finner riksdagen sig böra bifalla Kungl. Maj:ts under här förevarande punkt gjorda framställning.

Riksdagen får alltså anmäla, att riksdagen medgivit

dels att nedannämnda småskollärarynnor må äga att — utan hinder av föreskrifterna i kungörelsen den 29 april 1932 (nr 96) om tjänstårsberäkning för småskollärarynnor, som varit anställda vid privatläroverkens förberedande klasser — för uppflyttning i lönegrad tillgodoräkna sig,

småskollärarynnan vid Stockholms stads folkskolor Estrid Gurli Maria Linder tio år av den tid, hon tjänstgjort såsom lärarinna i förberedande klasser vid Brummerska skolan och Sofi Almquists samskola i Stockholm, småskollärarynnan vid Stockholms stads folkskolor Ingeborg Laura Barbara Löfgren fem år av den tid, hon tjänstgjort såsom lärarinna i förberedande klasser vid Sofi Almquists samskola i Stockholm, samt

småskollärarynnan i Umeå stads skoldistrikt Gerda Karolina Bergman sex och ett halvt år av den tid, hon tjänstgjort såsom lärarinna i förberedande klasser vid Skara högre flickskola och Umeå elementarläroverk för flickor;

dels ock att småskollärarynnan i Arvika stads skoldistrikt Stina Amalia Lidström må äga att — med tillämpning av föreskrifterna i kungörelsen den 29 april 1932 (nr 95) angående rätt för ämneslärarinna vid allmänt

läroverk att för lönetur tillgodoräkna sig tjänstgöring vid statsunderstödd enskild läroanstalt — för uppflyttning i lönegrad tillgodoräkna sig nio år av den tid, hon tjänstgjort såsom lärarinna vid Arvika elementarskola för flickor.

6:o) **Rätt att för lönetur tillgodoräkna tjänstgöring såsom icke-ordinarie lärarinna vid landstingsseminarium.** Kungl. Maj:t har (punkt 6) föreslagit riksdagen medgiva, att ordinarie övningsskollärarinnan vid småskoleseminariet i Skara Ebba Åkerström må — utan hinder av bestämmelserna i kungörelsen den 20 juli 1933 (nr 503) angående avlöningsförmåner för lärarpersonalen vid statens småskoleseminarier m. m. — äga att för uppflyttning i högre lönegrad tillgodoräkna sig den tjänstgöring, hon under läsåren 1926—1933 fullgjort vid Skaraborgs läns landstingsseminarium i Skara.

I samband härmed har riksdagen till behandling förehaft en inom riksdagen väckt motion (II: 507), vari hemställts, att ordinarie övningsskollärarinnan vid småskoleseminariet i Skara Ebba Åkerström må äga att för uppflyttning i högre lönegrad tillgodoräkna sig såväl den tjänstgöring, hon under läsåren 1917—1926 fullgjort vid lektor L. A. Cederboms småskoleseminarium i Skara, som den tjänstgöring, hon under läsåren 1926—1933 fullgjort vid Skaraborgs läns landstingsseminarium i Skara.

I likhet med myndigheterna och departementschefen finner riksdagen billighetsskäl tala för att Ebba Åkerström erhåller rätt att för uppflyttning i högre lönegrad tillgodoräkna sig den tjänstgöring, hon under läsåren 1926—1933 fullgjort vid Skaraborgs läns landstingsseminarium i Skara. Riksdagen bifaller fördenskull Kungl. Maj:ts härom gjorda framställning.

I motionen II: 507 har, i anslutning till av skolöverstyrelsen gjord framställning, yrkats, att Ebba Åkerström skulle för uppflyttning i högre lönegrad få tillgodoräkna sig jämväl den tjänstgöring, hon under läsåren 1917—1926 fullgjort vid L. A. Cederboms småskoleseminarium i Skara. Som skäl härför har i motionen erinrats om en annan lärarinna vid statens småskoleseminarium i Skara, som fått tillgodoräkna sig alla föregående tjänstår vid småskoleseminarium.

Beträffande denna lärarinna har riksdagens vederbörande utskott inhämtat följande. Hon hade under tiden den 1 januari 1909—vårterminen 1923 tjänstgjort vid G. V. Uléns småskoleseminarium i Borås. Den 1 juli 1923 hade hon tillträtt ordinarie tjänst vid Älvsborgs läns landstings småskoleseminarium, som trätt i stället för Uléns småskoleseminarium. Den 24 november 1923 förklarade Kungl. Maj:t henne berättigad att för uppflyttning i högre lönegrad tillgodoräkna sig berörda tjänstgöring vid Uléns småskoleseminarium. Sedan hon den 1 juli 1933 erhållit ordinarie anställning vid statens småskoleseminarium i Skara, avgjorde skolöverstyrelsen den 28 december 1933 frågan om hennes lönegradsplacering,

varvid hon fick tillgodoräkna sig jämväl tjänstgöringen vid det Ulénska seminariet.

Såvitt riksdagen kunnat finna, är skillnaden mellan Ebba Åkerströms och den i motionen II: 507 omförmälda lärarinnans tidigare tjänstgöringsförhållanden den, att sistberörda lärarinna före övergången till det statliga seminariet innehade ordinarie befattning vid landstingsseminarium, under det att Ebba Åkerströms anställning vid dylikt seminarium icke var ordinarie, ehuru hon hade full tjänstgöring och uppbar avlöning med belopp, som till fullo motsvarade ordinarie övningsskollärarynnas lön i fjärde lönegraden. Skolöverstyrelsen har emellertid framhållit, att det förhållandet, att Ebba Åkerström icke erhållit ordinarie befattning vid landstingsseminariet, torde hava berott därpå, att seminariet med hänsyn till den redan då aktuella frågan om omorganisation av lärarutbildningen vid småskoleseminarierna under hela sin tillvaro tillerkänts statsbidrag för allenast ett halvt år i sänder. Riksdagen finner billighetsskäl tala för att icke den omständigheten, att Ebba Åkerström på grund av den väntade omorganisationen av småskoleseminarierna icke kunnat erhålla ordinarie anställning vid dylikt seminarium, bör bringa henne i ekonomiskt ogynnsammare ställning än den i motionen II: 507 omförmälda lärarinnan. Slutligen vill riksdagen framhålla att, enligt vad riksdagens vederbörande utskott inhämtat, ett bifall till den motionsvis gjorda framställningen knappast kan komma att medföra några nämnvärda ekonomiska konsekvenser. Av nu anförda skäl finner sig riksdagen kunna bifalla vad i motionen II: 507 yrkats.

I anslutning till vad sålunda anförts får riksdagen anmäla, att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till ovan nämnda motion (II: 507), medgivit, att ordinarie övningsskollärarynnan vid småskoleseminariet i Skara Ebba Åkerström må — utan hinder av bestämmelserna i kungörelsen den 20 juli 1933 (nr 503) angående avlöningsförmåner för lärarpersonalen vid statens småskoleseminarier m. m. — äga att för uppflyttning i högre lönegrad tillgodoräkna sig den tjänstgöring, hon fullgjort under läsåren 1917—1926 vid L. A. Cederboms småskoleseminarium i Skara samt under läsåren 1926—1933 vid Skaraborgs läns landstingsseminarium i Skara.

Stockholm den 25 maj 1935.

Med undersätlig vördnad.
